

A FÜL EGÉSZSÉGTANA ÉS AZ ISKOLA.

Jelige: Nemcsak a szellem, hanem a test is művelendő, hogy életrevaló egyénné fejlődjék a növendék.
Seneca.

Míg a szem az iskola hygieniájában régi idők óta feltűnő méltánylásnak örvend, addig e tekintetben a fül — mondhatni — semmi-féle figyelemben sem részesül. Ez talán — szerény véleményem szerint — onnan ered, hogy az iskola kevésbé járul hozzá a fül romlásához, mint a szeméhez.

Statisztikai adatok feltűntették, hogy a mint a rövidlátás fokozódik, minél magasabb osztályba jut a gyermek, úgy fokozódik a nagyothallás is, minél előbbre haladunk az életkorban. De maga az iskola nem okozója ennek, míg a szemnél leginkább ezt terheli a felelősség.

Az összefüggés, mely szerint tán a tanterem túlfűtése közt egyrészt és a meghülés által nagy mértékben előidézett fülbetegségek közt másrészt fennállhatna, sokkal bizonytalanabb, mint hogy az iskolát azzal lehetne vádolni, hogy a fülbetegségek terjedéséhez hozzájárulna.

Ellenben léteznek más viszonyok az iskolai hygienia és a fülbetegségek közt.

Szóljunk ez alkalommal csupán a nagyothallásról.

Magától értődik, hogy az a gyermek szellemi fejlődésének hatóságos akadály. A nagyothallók mindenekelőtt excessiv figyelmetlenségüknel fogva nagy hátrányára vannak az iskola előmenetelének, miáltal sok dolgot és gondot okoznak a tanítónak; de ezt semmi esetre sem szabad jellemhibájuknak tudni be, ellenkezőleg, ez nagyon természetes valami.

Hogyan is vegyen részt valaki oly dolgokban, melyeket nem ért?

Tegyük fel, hogy a gyermek minden igyekezetét arra összpontosítja, hogy a tanító szavait, melyek csak határozatlan körvonalakban jutnak el hozzá, combinatív úton kiegészítse, akkor e feladat a gyermek gyenge tehetségének igen nehezebbé válnék. És ha kimerültség nem áll is be, vajjon képes lesz-e a legtalálékonyabb értelmezési tudomány is az újat felfogni, melynek a tanító szájából és tudománykincséből folytonosan át kell mennie a tanuló fülébe és emlékezetébe?

A gyermek, igyekezetének lehetetlenségét csakhamar belátva, kedvetlen lesz oly dolgokat megtanulni, melyeknek összefüggése, viszonyai előtte csak hézagosa. Hiába fordítja rá egész éleselméjét, hogy a tanító és szülők látszólag igazságos rosszalásának elejét vegye.

Gyakran a késő esti órákat is arra fordítja, hogy az akadályokat legyőzze. Minél jobban erőlködik a kicsi lény, annál lehetetlenebb lesz rá nézve a kivánalmaknak megfelelni. És ilyenkor az idegeknek és egész erejének megfeszítése és az elégedetlenség érzése a legártalmasabban hatnak a fülbeteg gyermekekre.

Így sorakozik az ok és okozat a rendetlenségek egész lánczolatává, melyek között az egyik a másikat mindig újabb, rosszabb alakban előidézti.

Végre, nehéz esetekben, melakórságra, elmezavarodottságra hajlik és volt már eset rá, hogy életuntságra is vetemedett a gyermek. Gyakran butának tartják a szülők a gyermeket és a tanulásban eredményt nem tapasztalván, ki is veszik az iskolából, mely időtől fogva azután hamupipókének tekintik, kit csak alsóbbrendű munkára lehet használni.

Mindennek azonban elejét lehet venni, ha idejekorán felismerjük a gyermekben a bajt, mely alkalommal rögtön — ha csak lehetséges — specialista orvoshoz kell folyamodnunk.

Gyakran szoros összefüggésben vannak a fülbetegségek az orrbetegségekkel.* Ily egyének egész fellépésükről, állásukról, beszédjük-ről, hallgatódzásukról, arczkifejezésükről rögtön felismerhetők, mert hallási képességük a rendesnél alacsonyabb. Gyakran már első tekintetre fel lehet ismerni, melyik fülén hall kevesebbet az illető, mert rendszeren arra fordítja fejét, a melyik füllel jobban hall.

A fülbeteg füle rendszeren folyik is. Ily fület a közvélemény szerint nem szabad bedugni, mert a betegség laikusok szerint, állítólag a belső szervekre hat vissza. De ez nincs úgy! A fül, ha nyitott, könnyebben van kitéve a meghűlésnek, miáltal a baj rendszerint csak fokozódik.

Így fokozódik aztán a nagyothallás is. A gyermek környezete ezt annyira megszokja, hogy, ha állítani mernők, hogy a gyermek kicsit nagyot hall, kinevetnének, miről — sajnosan — már nekem is alkalmam volt meggyőződhetni.

A süketség eme fokánál a gyermek gyakran fülzúgásról, émelygésről és fejfájásról szokott panaszkodni, mit eddig két nagyothalló volt növendékemnél majdnem naponként tapasztalhattam. Ezek, mondhatni, állandó kísérői a hallószerv beteges állapotának és a gyermek környezete rendszeren nem szokta kellőleg megfigyelni.

De magának a gyermeknek sincs tán tudomása szerencsétlenségéről, mert megszokta és azt hiszi, hogy annak úgy kell lennie.

A tanító azonban csakhamar észreveheti a bajt, mert ily gyermek

* L.: «Néptanítók Lapja» 1887. évi-folyam. S1. számában, Dr. Ónody «A gyermek belélekezéséről» című czikket.

az iskolában szórakozottságáról ismerhető fel, már ha kisebb mértékű is a nagyothallása.

A gyermek hallja ugyan, hogy a tanító beszél, de a hallottakat nem képes egészben felfogni. Erről számtalanszor volt alkalmam meggyőződhetni és különösen oly tantárgyaknál, melyeknél a közlő módszert kell használni, mint pl. a történelemnél vagy egyéb elbeszélések-nél, sohasem volt rá eset, hogy az ily gyermek az elmondottakat rögtön utánam mondhatta volna teljesen, daczára annak, hogy majdnem közvetlen mellettök szoktam elbeszélni.

Ilyenkor úgy segitettem magamon, hogy az elmondottakat egy mellettök ülő jobb tanuló által ismételtetem, még pedig jó hangosan, mikor aztán félig-meddig felfogták.

Ennek oka, az orvosoktól használt kifejezés szerint, abban rejlik, hogy a «*hallás ingerküszöbe*» alacsonyabban fekszik, mint a mennyire az a hallottak szellemi megértésére szükséges. Vagy más szóval, hogy a hozzánk intézett szavak értelmünkhöz férjenek, nemcsak az szükséges, hogy azokat egyáltalában csak felfogjuk, de azoknak bizonyos erélylyel kell hangzaniok, mert különben csak percipiáltatnak, de nem apper-ciáltatnak, azaz nem képesek a szellemi feldolgozáshoz eljutni.

Ilyen gyermeknél a tanító következő kísérletet viheti véghez: Intézzon oly könnyű kérdést hozzá, melyről bizonyos, hogy valamennyi tanulójának értelmi körén belül fekszik, aztán követelje hirtelen a látszólag figyelmes, de valóságban nagyothalló tanulótól a feleletet. Meggyőződhetik bárki, hogy a legtöbb esetben ily gyermek nem lesz képes rá felelni. Ezt az eljárást gyakran szoktam követni és arra a végeredményre jutottam, hogy a felszólított a kérdésnek csak utolsó szavait ismétli. Jele annak, hogy csak gépiesen *hallotta* mindazt, a mit mondtam, s hogy mindez csak gyengén, homályosan jutott el a hallás központjába.

Miután tehát a nagyothalló gyermek mindig az elfogultság stádiumában van, sokkal inkább kell, hogy megerőltesse magát, mint az érzékű gyermek, hogy a hallottakat felfogja.

Ezt a gyermek sokáig nem bírhatja ki, miért is figyelmetlenségbe merül, mert a szavak nem jutottak el oly erélylyel a lelkébe, hogy a hallottak értelmét feldolgozhassa. És ez az illető tanulóra nézve túlterhelésre vezet az iskolában.

Félve mondom ugyan, hogy ma tán nincsenek is annyira túlterhelve az érzékű gyermekek, mint a hogy azt oly annyira világgá szeretik kürtölni. Állításom igazolására bátorodom megjegyezni, hogy az ismeretek mértéke manap sem mondható sokkal nagyobb, mint azelőtt. Sőt, ha a mai javított módszereket vesszük tekintetbe, ellenkezőleg, bátran állíthatjuk, hogy a tananyag könnyebben dolgozható fel,

mint azelőtt 20—30 évvel. Hiszen a gyermek a tanulandókat már az iskolában elsajátítja. A házi feladatok alig vehetők számba, mert számításom és szerény véleményem szerint (épzérkéüeknél) alig *egy* óra kell elvégzésükre, hacsak aztán nem kell még francziázni, zongorázni stb.

Szerény tanácsom tehát az, hogy ha valamely szülő gyermeke túlterheléséről panaszodik, ne mulassza el a gyermeket megvizsgáltatni, vajjon érzékei, de különösen hallásérzéke ép-e?

Mert természetes, hogy a nem épzérkéü gyermeknél máskép áll a dolog. Oly gyermek, ki 4—5 tanórán csak keveset fogott fel, mert a hallottak nem juthattak el a hallás központjába, és a mellett szorgalmas, annak otthon ugyancsak meg kell magát erőltetnie, ha hátra nem akar maradni. Ezt aztán már túlterhelésnek nevezem.

Tapasztalatból állíthatom, hogy ha a gyermekeket megvizsgáltatnák, sok ily esetben, az eddig tökéletesen egészségeseknek hitt gyermekek nagy százaléká fülbetegnek bizonyulna.*

Ha már aztán a baj constatáltatott, a segítség is könnyebb leend. Főkötelessége itt a szülőknek, hogy a bajt a tanítónak tudomására hozzák. (A szülők rossz szokása, hogy ilyesmit palástolni szeretnek, a gyermekre nézve esetleg végzetessé válhatik és a tanító munkáját is megnehezíti.) Ha a tanító tudomással bír a bajról, mindjárt megteheti intézkedéseit, pl. közel ülteti önmagához, megóvja a léghuzamosabb helyek felkeresésétől, stb.

Ezenkívül legyen még a gyermek folytonos gyógykezelés alatt.

Ha ez óvintézkedések megtételnek, tapasztalni fogjuk, hogy a gyermek csodálatos módon pótolja az elmulasztottakat és pedig — tapasztalatom szerint — lehetőleg rövid idő alatt. A túlterhelt, s állítólag legyőzhetetlen anyag alatt nyögő, de egy nehéz és eddig fel nem ismert bánalommal küzdő lényből friss, vidám és feladatának megfelelő ember válik.

Torzsa.

HOLZMANN IGNÁCZ, néptanító.

* Németországban az iskolás gyermekek fogait is vizsgálják legutóbbi időben. Pl. Wiesbadenban Stieren dr. fogorvos két polgári iskolában vizsgálta meg a fogakat 1318 gyermekben 6—14 évig és 97·3%-ának beteg foguk volt és pedig összesen : 7964 fog.